

A DÉL-SOMOGYI MINŐSÉGJAVÍTÓ BURGONYANEMESÍTÉS EREDMÉNYEI

BARSY SAROLTA

Az emberi élelmezésre csaknem mindennap használt burgonyánál igen fontos annak minősége, különösen azoknál az ételeknél, melyeknél a burgonya húsösszetétele, íze döntő befolyással van az ételekre, szinte önállóan szerepelve (köreték, saláták, burgonyalevesek stb.) emeli az ételek étrendi hatását.

Látszólag van némi ellentmondó igény a burgonyával szemben a termelő és a fogyasztó között. A termelőt elsősorban a fajta olcsóbb, könnyebb termesztetősége és terméshozamának nagysága érdekli, a fogyasztót pedig az árán, könnyű felhasználhatóságán kívül csak az, hogy milyen a fajta íze, minősége. Találkozik azonban a termelő és a fogyasztó érdeke a piaci árusításnál, mikor a minőségi burgonya nagyobb keletnek örvend és általában könnyebb és gyorsabban kel el, mint az olcsóbb tömegáru, mely nélkülözhetetlen ugyan, de inkább csak egyszerűbb ételekre, gyakran csak liszttel kevert formában előállított ételek (burgonyapogácsa, gombócok, nudlik) készítésére válik be jól.

Nem szabad arról sem megfeledkezni, hogy a fogyasztók ízlése is különböző. Egyesek a lisztesebb, kissé jóllakató fajtát kívánják, míg mások a szinte pehelykönnyű húsút kedvelik.

A mai növénynemesítésnek mindenesetre az a célkitűzése, hogy a két igényt, a termelő igényét, a bő terméshozamot s a fogyasztó jó minőségi követelését egyesítse [TEICHMANN (1954)].

Bakonyvidéke, Dél-somogy, Keszthely vidéke párás, csapadékosabb éveiben a burgonyavésznek biztosan ellenálló, olcsóbb burgonyát, a Somogyi sárgát ezúttal nem taglalva, ebből az elgondolásból kiindulva vittük közös összefogással sikerre a még most is legjobb ízűnek ismert Somogyi korai és a nyugati export igényeket is kielégítő (Ausztria keresi) Somogyi sárga kifli minőségi, étkezési burgonyák kinemesítését.

A Somogyi korai gömbölyded alakú, vékony, igen könnyen hámozható, világossárga héjú, könnyen fővő, finom omlós, világossárga húsu burgonya, melynek terméshozama a kh-kénti 120–140 q-át is eléri. Nagyra növvő gumójú,

korai érésű, előhajtásra igen alkalmas fajta (CsÁK, 1960). Burgonyavész ellen azonban a csapadékosabb vidékeken védeni kell. Ha a megfelelő gumónagyságot elérte, s a héja parásodott, legcélszerűbb a szárát Reglonevel előlve, a burgonyavész további esetleges károsításától megvédeni.

A Somogyi sárga kifli burgonya kifli alakú, világossárga, igen könnyen hámozható héjú, világossárga húsú, speciális tulajdonságú, kiváló ízű étkezési fajta. Főzéskor nem fő húsa széjjel, hanem alakját megtartja (CsÁK 1961). Kevés zsírozót igényel, mert azt elkészítésekor nem issza be. Kiváló salátaburgonya, de egyéb készítményeknek is megfelel. A csapadékosabb vidékeken a Somogyi koraihoz hasonlóan a burgonyavésztől védeni kell, mikor is előhajtva, termése a kh-kénti 120 q-át is megadja.

A bő terméshezam s a jó minőség mutatkozik meg az eddigi jelek szerint az orsz. fajtaversenyre bejelentett magoncunkban, a 2340-es fajtajelöltben, mely jó minőségét egyesítve bő terméshezamával az NDK figyelmét is magára vona. Középkorai érésű, gömbölydeden ovális alakú, vékony sárga héjú, fehérhúsú burgonya, mely burgonyavészre nem érzékeny és igen jóízű.

Ezen kívül laboratóriumok segítségével a keresztezésből kapott burgonyamagvak röntgenbesugárzását is alkalmaztam, abból a célból, hogy a magonc jó minőségét nagyobb termőképességgel egyesíthesse. 10 éven át folyó kísérletben sok, igen változó érzékenyséű mag volt különböző erősséű röntgenhatásnak kitéve. Így kaptam meg a szintén orsz. fajtaversenyben levő 2414-est, mint minden tekintetben kiváló egyedet. Gömbölyded alakú, fehér húsú, igen jóízű, sárgahéjú, középérésű, bőven termő, burgonyavésszel szemben jól viselkedő fajta. Igen értékes fajtajelölt továbbá a tervszerű egyszerű keresztezésből nyert 2547-es, gömbölyded alakú, vil. sárga héjú és húsú, jóízű, középérésű burgonyafajta-jelölt, mint abszolút burgonyavészellenálló fajta, mely kh-ként a 130 q-át megtermi [SZERAFIN (1969)].

A fajták folyamatos fenntartásánál a szántóföldi szubjektív bírálatok és a laboratóriumi vizsgálatok eredményeit is figyelembe vesszük, az üvegházi stb. lombvizsgálatokéval együtt, mely egészségügyi vizsgálatokhoz szükséges alapanyagokat a keszthelyi laboratórium adja.

Terméseredmények q/kh, nagyparcellán mérve

S 2340	173 q
S 2414	180—229 q
S 2547	130 q

Az itt közölt íz-eredmények az 1969. évi bpesti hivatalos vizsgálatok eredményei, míg a terméseredmények saját házi, többismétléses kísérleteink hozamait mutatják, nagyparcellán is végezve. Az áll. elismert S. korai és S. sárga kifli íz és termésadatai sok éves orsz. nagyüzemi eredmények [CsÁK (1965)].

Összefoglalás

A mai burgonyanemesítés célja a termelő igényét, a bő termés hozamot és a fogyasztó minőségi követelését a fajtában egyesíteni.

Ettől a céltól vezérelve vittük előre a még most is legjobb ízű Somogyi korai és a nyugati export igényeket is kielégítő Somogyi sárga kifli étkezési burgonyák kinemesítését. Ezeket ugyan a csapadékosabb vidékeken a burgonyavészről védeni kell (ha a gumó héja beparásodott a szárat Regloneval elölve) de kiváló ízű gumótermésük a kh-kénti 100—120—140 q-át így is megadja.

Elveink sikerének tekintjük az eddigiek szerint az orsz. fajtaversenyebe beadott igen jó ízű fajtajelöltjeink közül a 2340-est kh-kénti 173 q-ás gumótermésével, a burgonyavésznek abszolút biztonsággal ellenálló 2547-est kh-kénti 130 q-ás gumóhozamával és keresztezés utáni burgonyamagjának röntgenbesugárzásával nyert 2414-es fajtajelöltet kh-kénti 180—229 q-ás gumótermésével.

A fajták folyamatos fenntartásánál a szántóföldi szubjektív bírálatok és a laboratóriumi vizsgálatok eredményeit is figyelembe vesszük az üvegházi stb. lombvizsgálatokéval együtt.

IRODALOM

- CsÁK Z. (1960): Burgonya Orsz. Fajtakísérletek Eredményei Budapest.
SZERAFIN J. (1969): Burgonya. Az Orsz. Mezőgazdasági Fajtakísérleti Intézet kiadványa.
TEICHMANN V. et. al. (1954): Burgonyatermesztés. Mezőgazdasági Kiadó Budapest.

РЕЗУЛЬТАТЫ СЕЛЕКЦИИ КАРТОФЕЛЯ НА УЛУЧШЕНИЕ КАЧЕСТВА В ЮЖНОЙ ШОМОДЬ (ВЕНГРИЯ)

ШАРОЛТА БАРШИ

РЕЗЮМЕ

Стремление, чтобы сорт картофеля удовлетворил требование хозяйств на высокоурожайность и требование потребителя на хорошее качество, является одной из важнейших задач современного селекционера.

Для южных районов Задуная, где часто бывают годы с большими осадками и большой относительной влажностью, выведен дешевый и устойчивый к фитофторозе сорт картофеля: «Шомоди шарга». Проведена дальнейшая селекция сорта «Шомоди Ранняя», имеющего самые лучшие вкусовые качества и сорта «Шомоди Шарга кифли», подходящего для экспорта, хотя эти сорта в районах с большим количеством осадков нужно защищать от фитофтороза (в случае заражения кожуры картофеля стебли опрыскиваются препаратом Реглон). Эти сорта имеют урожайность выше 200—250 ц/га и имеют очень хорошее качество.

Правильность принципа, указанного в начале резюме, подтверждается результатами сортовых испытаний. Среди кандидатов в сорта клон № 2340 имеет хорошие вкусовые качества и дает урожай до 300 ц/га, клон № 2547 совершенно противостоит против фитофтороза и дает урожай в 230 ц/га. Кандидат в сорта клон № 2414, полученный от облучения ионизирующими лучами семян, после скрещивания дает урожай в 300—400 ц/га. Урожайные данные получены в собственных крупноделяночных опытах, поставленных в нескольких повторностях по стандартному методу.

ERGEBNISSE DER QUALITÄTSVERBESSERNDEN KARTOFFELZÜCHTUNG IN SÜDWESTUNGARN

S. BARSY

ZUSAMMENFASSUNG

Eine der Zielsetzungen des Kartoffelzüchters von heute ist Sorten herzustellen, die mit ihren hohen Erträgen bzw. hoher Qualität sowohl die Ansprüche des Produzenten wie auch die des Konsumenten befriedigen.

Auf den Kartoffelflächen von Südwestungarn wurde eine, in den dunstigen, niederschlagsreichen Jahren der Krautfäule gegenüber mit Sicherheit resistente, billige Sorte, »Somogyi Sárga« hergestellt. Die Speisekartoffelsorte besten Geschmacks, »Somogyi Korai«, und die zu Exportzwecken geeigneteste »Somogyi Sárga Kifli« wurden weitergezüchtet, obwohl diese in den niederschlagsreicheren Gegenden von der Krautfäule zu schützen sind (sollten die Knollen andampfen, so muss das Kartoffelkraut mit Reglone zerstört werden). Ihr Knollenertrag, sehr guter Qualität, beträgt 200–250 q/ha.

Am Landeswettbewerb nahmen folgende Prüfsorten mit Erfolg teil: die Sorte No. 2340, von sehr gutem Geschmack, deren Ertrag auch 300 q/ha erreichte; die Sorte No. 2547, die der Krautfäule gegenüber völlig resistent ist und einen Ertrag von 230 q/ha aufweist. Die Verfasserin erwähnt noch die Sorte No. 2414, hergestellt durch Röntgenbestrahlung der Kartoffelsamen nach der Kreuzung; ihr Ertrag ist 300–400 q/ha. Mit dieser Prüfsorte zeigten sich schon im Jahre 1968 im Landesausmass gute Ergebnisse. Die angeführten Angaben hinsichtlich der Erträge pro ha bekam die Verfasserin bei ihren eigenen Versuchen, die nach einer Standardmethode mit mehreren Wiederholungen auf Grossparzellen eingestellt wurden

RESULTS OF THE QUALITY IMPROVING POTATO BREEDING OF SOUTH SOMOGY (HUNGARY)

MRS. S. BARSY

SUMMARY

The potato breeder of to-day aims to satisfy the demands of the grower, an abundant yield and good quality for the consumer all in one variety.

In the South Transdanubian potato area, in the years when there was more humidity and rainfall, we prepared the Somogyi Sárga ("Yellow of Somogy") which was more resistant to late blight (*Phytophthora*) and was cheaper. For this purpose the Somogyi Korai ("Early of Somogy") which still has the best taste and the Somogyi Sárga Kifli ("Crescent shaped of Somogy") were further bred. These satisfy the demands of the western export market too. They have to be protected in areas with more rainfall from late blight ("Phytophthora") (if the potato skin has become moist, the vines have to be killed with Reglone). The gross yield will even produce 200–250 q per hectare in rather good quality.

The success of the principle mentioned above is shown in the national variety trials. From among the new selections for example the 2340 of very good taste could produce 300 q/ha and the 2547 which was also resistant to late blight (*Phytophthora*) produced 250 q/ha crop. Our new variety N° 2414, obtained by X-ray irradiation of the F₁ seed yielded 300–400 q/ha which the 1968 national trials demonstrated. The yield results per ha were obtained after several repetitions and set up according to the standard method on the basis of large plot trials.